

TÜRKİYE ÇEVRE VAKFI, 38 YAŞINDA

Türkiye Çevre Vakfı, 1 Şubat 2016'da, kuruluşunun 38. Yıldönümünü idrâk etti. Geride kalan otuzsekiz yılın objektif değerlendirmesi, Vakfın; çok değişik hizmetleri ortaya koyabildiğini, değişik alanlarda öncü rol üstlenebildiğini göstermektedir. Bundan 38 yıl önce, çevrenin hemen hemen bilinmediği, yeterince tartışılmadığı, konuyla ilgili yayınların bulunmadığı hatırlanırsa, bugün gelinen noktanın anlaşılması çok daha kolay olur.

Kurulduğu günleri takip eden ilk yıllarda, daha ziyade kamuoyunu aydınlatma ve yönlendirme gayretlerini gösteren Vakıf, sonraları geniş kitlelerin üzerine eğilemediği teknik konuları işlemeye ağırlık vermiştir. 1980'li yılların hemen başlarında yayınladığımız ve son olarak 8. baskısını yaptığımız Türkiye'nin çevre sorunları envanteri, Anayasa'ya çevre ile ilgili bir madde girmesi teklifimizin kabulü, hazırladığımız kanun taslağının benimsenerek Çevre Kanunu'nun kabulü, TÇV'nin toplumdaki gelişmeleri ve ihtiyaçları belirlemedeki gerçekçiliğinin de önemli bir işaretidir.

Çevre hukuku, çevre politikası, çevre-ekonomi ilişkileri, sürdürülebilir kalkınma, ekoloji, tarım, yenilenebilir enerji kaynakları, biyolojik zenginlikler, sulak alanlar, hızlı nüfus artışı, düzensiz şehirleşme, tıbbî bitkiler gibi birbirinden farklı alanlarda ortaya koyduğu eserlerle Türkiye Çevre Vakfı, çevre kavramının en geniş ve en gerekli haliyle her disiplinde ve her ilgi alanında yerleşmesi için çalışan bir gönüllü kuruluştur.

Ayrıca, TÇV'nin bugüne kadar yayınladığı ve çevrenin hemen her yönünü kapsayan 190 kitap, Türkiye'deki çevre literatürünün temelini teşkil etmektedir. Geride kalan 38 yılda düzenlenen ve birbirinden çok farklı konuların ele alındığı konferanslar, seminerler, yuvarlak masa toplantıları; çevrenin, bütünlük anlayışına uygun bir şekilde tartışılmasına imkân vermiş, belki de binlerce kişinin değişik fikir ve düşünceleri, yayınlanan kitaplarla kalıcı bir şekilde topluma kazandırılmıştır. Bütün hizmetlerini, sağladığı proje destekleri ve şartlı bağışlarla yürüten Türkiye Çevre Vakfı; çevreyi şu veya bu şekildeki uç anlayışlara bağlamadan, objektif, dengeli ve istikrarlı bir gönüllü kuruluş çizgisini devam ettirmeye kararlıdır.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ve PARİS ANLAŞMASI

Prof. Dr. Mehmet Somuncu

Endüstri devriminden bu yana, dünyada nüfus sürekli olarak artmaktadır. Nüfustaki bu artış özellikle 20. yüzyıl başından itibaren daha belirgin hale gelmiş ve 2016 yılı başlarında Dünya nüfusu 7.4 milyara ulaşmıştır. Bu nüfusun yarıya yakın bölümü kentlerde yaşamaktadır. Nüfustaki bu hızlı ve yüksek artışın sonucunda, nüfusun başta gıda ve barınma olmak üzere diğer gereksinimlerinin karşılanması, tarımsal ve endüstriyel üretimdeki artışı beraberinde getirmiştir. Gerek nüfus artışı gerekse nüfusun gereksinimlerini karşılamaya yönelik üretim artışı ve hizmet faaliyetleri doğal kaynakların üzerindeki baskıyı artırmıştır. Genel olarak çerçevesi çizilen bu durum bir dizi çevresel sorunu doğurmuştur. Hava, su, toprak kirliliği bu sorunların en yaygın olanı ve bilinenidir. Ayrıca çölleşme ve biyoçeşitliliğin azalması gibi derin çevresel sorunlar da belirgin hale gelmiştir.

Son yüzyıl içinde giderek olumsuz etkisi artan ve bu etkinin ekolojik, ekonomik ve sosyal yansımalarının ciddi şekilde görülmeye başlandığı en önemli çevre sorunlarından biri de küresel ısınma ve buna bağlı iklim değişikliğidir. Küresel ısınma ve buna bağlı olarak gelişen iklim değişikliği, üretim ve tüketim alışkanlıklarına bağlı olarak, doğrudan ya da dolaylı olarak insan etkilerinin sonuçları ile atmosfer bileşiminin bozulmasıdır. İklim değişikliği, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nde (BMİDÇS), "*karşılaştırılabilir bir zaman döneminde gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan ya da dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan etkinlikleri sonucunda iklimde oluşan bir değişiklik*" şeklinde tanımlanmıştır. Söz konusu sorun artık bir küresel sorundur ve tüm ülkeleri farklı şekillerde etkilemektedir.

İklim değişikliği yalnızca insan yaşamını ve geleceğini değil tüm ekosistemi tehdit eder boyutlara erişmiştir. Bu nedenle insan sağlığı, ekosistemler, hatta insan neslinin sürdürülmesi bakımından tehdit oluşturabilecek olumsuz etkileri nedeniyle çok ciddi sosyo-ekonomik sonuçlara yol açabilecek bir sorun olarak değerlendirilen iklim değişikliği, özellikle son yıllarda uluslararası gündemin üst sıralarında yer almaya başlamıştır. Çünkü sera gazı salımlarının günümüzdeki hızında artmaya devam etmesi ve salımların endüstri öncesi düzeyinin iki katına çıkması durumunda, dünyanın bu yüzyıl içindeki ortalama sıcaklık artışı ve bunun küresel düzeyde yol açacağı doğal afetlerle karşı karşıya kalması kuvvetle muhtemeldir. İçinde bulunduğumuz dönemde yüksek sıcaklık değerleri kaydedilmektedir. Dünyanın birçok yerinde yaşanan doğal afetler ve dengesizliklerin küresel ısınmayla yakından bağlantılı olduğu bilimsel araştırmalara dayalı olarak açıklanmaktadır. Türkiye'nin de yer aldığı Akdeniz Havzası'nda bulunan ülkelerin iklim değişikliğinden ciddi boyutlarda etkilenecek olmaları bilimsel verilerle kanıtlanmış durumdadır. Üstelik bunun gözle görülür derecede insan yaşamına yansımaya da tanık olunmaktadır.

Çevresel bakımdan böylesi olumsuzlukların yaşandığı ve iklim değişikliğinin bu olumsuzluklar içinde öne çıktığı günümüzde, 2015 yılı Aralık ayının başında Paris'te düzenlenen "21. İklim Değişikliği Taraflar Konferansı" (COP21), büyük önem taşımaktaydı. 195 ülkenin üst düzeyde temsil edildiği Paris'teki konferansta, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin (BMİDÇS) tarafı olan ülkelerin temsilcileri 21. kez bir araya geldiler.

1992 yılında imzaya açılan ve 1994 yılında yürürlüğe giren BMİDÇS, iklim değişikliği sorununa karşı küresel tepkinin temelini oluşturmaktadır. BMİDÇS'nin ardından 1997 yılında imzalanan Kyoto Protokolü daha somut hedefler içermektedir. Ancak bu anlaşma amacına ulaşamamıştır. Zira ülkelerin atmosfere saldıkları karbon miktarını 1990 yılındaki düzeylere düşürmelerini gerekli kılan Protokol, 1997'de imzalanmasına karşın 2005'te yürürlüğe girebilmiştir. Gelişmiş bazı ülkelerin protokolü imzalamaması, gelişmekte olan kimi ülkelerin protokolü imzalasalar dahi karbon salımını azaltmak zorunda olmaları Kyoto Protokolü'nün amacına ulaşmasının önündeki engellerin en önemlileri olarak sayılabilir. Ancak zamanı durdurmak mümkün olmayacağı için, iklim değişikliğinin nedenleri ve bu nedenlerin olumsuz sonuçları artarak sürmektedir. Geçtiğimiz yılın sonunda yapılan Paris'teki COP21 bu bakımdan çok önemliydi.

İklim değişikliğinin temel nedeni olan sera gazı emisyonlarını azaltmak ve iklim değişikliğinin etkileriyle mücadele etmek, BMİDÇS'ni devam ettirecek yeni bir anlaşma metni üzerinde uzlaşmak için yıllardır müzakere eden taraf ülkelerin temsilcileri, COP21 sonunda bir uzlaşma sağladılar. Konferans sonunda varılan anlaşma iklim değişikliğinin nedeni olarak görülen küresel sıcaklık artışını endüstri devrimi öncesine kıyasla 1,5 - 2 derece ile sınırlamayı hedeflemektedir.

Paris Anlaşması iklim değişikliği sorununa çözüm üretme konusunda tüm dünyada memnuniyetle karşılanmış ve sorunun çözümü konusunda iyimser bir atmosfer yaratmıştır. Paris Anlaşması'nın iklim değişikliği sorununa kesin ve net bir çözümü garanti etmediği, konuyla ilgili bazı taraflarca dile getirilmektedir. Ancak COP 21 ve Paris Anlaşması, bu yolda umutlu olabileceğimiz ve sorunun çözümü konusunda tüm dünyanın daha fazla çaba göstermesi gerektiği konusunda güçlü bir mesaj vermektedir.

ÇEVRE HABERLERİ

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ULUSAL BİLDİRİMLERİNİN HAZIRLANMASI PROJESİ

Küresel iklim değişikliğinin etkilerini azaltmak ve insanlığı iklim değişikliğinin etkilerine hazırlamak amacıyla 21 Mart 1994 tarihinde Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) yürürlüğe girmiştir. Türkiye Sözleşmeye 2004 yılında taraf olmuştur. Sözleşmeye taraf olan ülkeler dönemsel olarak iklim değişikliği ile ilgili olarak yapılan çalışmalarını içeren ulusal bildirimlerini BMİDÇS Sekreteryası'na sunmak zorundadırlar. Bu bağlamda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi (MAM) Çevre ve Temiz Üretim Enstitüsü arasında 2013 yılında imzalanan sözleşme kapsamında "İklim Değişikliği Ulusal Bildirimlerinin Hazırlanması Projesi" başlatılmıştır. Proje kapsamında yapılan çalışmalar; İklim Değişikliği Altıncı Bildirimi'nin hazırlanması ile sektörel sera gazı emisyon projeksiyonları ve sektörel analizinin yapılması olmak üzere iki başlık altında toplanmaktadır.

İklim Değişikliği Altıncı Ulusal Bildirimi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve TÜBİTAK-MAM'ın ortak çalışması kapsamında; ilgili kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör temsilcileri, gönüllü kuruluşlar ve üniversiteler ile işbirliği

içinde hazırlanmıştır. Söz konusu rapor kapsamında sekiz ana başlık altında ülkemizde gerçekleştirilmekte olan çalışmalara yer verilmiştir. Bunlar;

1. Ulusal Şartlar
2. Sera Gazı Emisyon ve Yutak Envanteri
3. Politika ve Önlemler
4. Sera Gazı Emisyonları Projeksiyonları
5. Etki, Etkilenebilirlik ve Uyum
6. Finansman Kaynakları ve Teknoloji Transferi
7. Araştırma ve Sistemik Gözlem
8. Eğitim, Öğretim ve Kamuoyunun Bilinçlendirilmesi.

Bunun yanısıra İklim Değişikliği Bildirimleri Arşivi ve Hazırlama Portalı oluşturularak (<http://idub.csb.gov.tr/>), ileriki yıllarda ulusal bildirimlerinin bu portal üzerinde hazırlanmasına olanak sağlanmıştır. Yürütülen çalışma kapsamında aynı zamanda İklim Değişikliği ve Hava Yönetimi Koordinasyon Kurulu üyeleri ile birebir çalışmalar gerçekleştirilerek, ülkemizin sektörel sera gazı emisyon projeksiyonları ve sektörel analizleri yapılmıştır. Sera gazı emisyon projeksiyonları ülkelerin nüfus artışı, teknolojik ve ekonomik değişimler gibi pek çok değişkenin etkilediği sera gazı emisyonlarının değişim eğiliminin yıllara bağlı olarak öngörülmesidir. Dolayısıyla, proje çıktıları ve sonuçlarının, Türkiye'nin Paris Anlaşmasına yönelik gerçekleştirdiği sera gazı emisyonu çalışmalarında önemli paya sahip olduğunu söylemek mümkündür.

İklim Değişikliği Ulusal Bildirimlerinin Hazırlanması Projesi Kapanış Toplantısı 8 Mart 2016 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Toplantıda TÜBİTAK Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Mehmet ÇELİK ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müsteşarı Mustafa ÖZTÜRK'ün açılış konuşmalarından sonra Türkiye'nin İklim Değişikliği 6. Ulusal Bildirimi sunumları yapılmıştır. Toplantıya Türkiye Çevre Vakfı adına Mütevelli Heyeti Başkanı Prof. Dr. Mehmet SOMUNCU katılmıştır.

NE DEMİŞTİK?

İklim Değişikliği ve Su Kıtlığı

Eylül 2007 tarih ve 102 sayılı TÇV Haber Bülteni'nde yayınlanmıştır.

Küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi hayatî derecede önemli konular, son zamanlarda kamuoyunun ilgisini fazlasıyla çeker hale geldi. Ancak; çevre ile ilgilenenler, bu iki konunun da yıllardır, belki de son çeyrek yüzyıl boyunca, gerek bilim dünyasında, gerekse çevre tartışmalarında ne kadar ilgi ve dikkat çektiğini hatırlayacaklardır.

Bundan 28 yıl önce, 12-13 Şubat 1979'da, Cenevre'de düzenlenen Dünya İklim Konferansı'nda ele alınan başlıca konular, bugün bizleri çok ilgilendiren ve etkileyen ısınma gibi, iklim değişikliği gibi konulardı. Acaba, bizler bu gelişmeleri, orada incelenen ve tartışılan konuları ne kadar yakından izleyebildik, ne ölçüde değerlendirebildik? Bir felâket olmadıkça veya felâketin sınırına gelinmeyince çevreyi umursamayanların veya önemsemeyenlerin vicdanî ve toplumsal sorumluluğu yok mudur?

Bir gönüllü kuruluşun sınırlı imkânlarıyla hizmetlerini devam ettirirken, uyarı görevini de yapan ve yapmayı sürdüren Türkiye Çevre Vakfı, yıllar önce yayınlanan "İklim ve İnsan" adlı kitabında ozon tabakasının delinmesi, buzulların erime tehlikesi gibi konuları kamuoyunun dikkatine getirmeye çalışmıştı. "İklimi insanlar mı değiştiriyor?" sorusuna da cevap arayan John Gribbin'in

bu kitabı, dilimizde yayınlandıktan sonra çok kısa bir sürede tükendi. Ancak, bu ilginin ne yazık ki, sadece çevreye ilgi duyan kişilerden kaynaklanmış olduğunu da unutmamak gerekir.

Yıllar sonra; ozon tabakası, klorofluoro-karbonlar ve Kyoto Protokolü gündeme geldi. İlgi biraz daha arttı ama, sınırlı çevrelerdeki bu ilginin, basını da, politikacıları da, teknik kadroları da fazla etkilemediği bugün açıkça görülüyor.

Yaşadığımız günlerde ve gelecekte, içilecek sudan besin maddelerine, temiz havadan medenî bir hayat seviyesini tutturma gayretlerine kadar insan hayatını etkileyen en önemli gelişmelerin çevre ekseninde etrafında toplandığını artık herkesin tereddütsüzce kabul etmesi gerekiyor. Aksi takdirde, çevre; kendisini önemsemeyen ve hele tahrip eden insanlara, bunun faturalarını acımasızca ödetmeye devam edecek.

Öte yandan, Türkiye’de suyun nasıl kullanıldığına, kimlerin ve hangi kesimlerin ne kadar su tükettiğine de dikkat etmek ve varsa (!), tüketim istatistiklerini inceleyerek bir planlama yapmak gerekiyor. Çok bilimsel verilere dayanmadan da rahatlıkla söylenebilir ki, en çok su kullanan iki kesim, tarım ve sanayidir. Bu iki kesimin su ihtiyacını kabul etmekle beraber, çiftçinin de, sanayicinin de suyu israf edip etmediğini değerlendirmek gerekir. Tarımda bilgisiz ve plansız su tüketiminin en acı sonuçları, GAP Yöresi’ndeki tuzlanma tehlikesidir. Yıllarca suya hasret kalan çiftçi, bol suyu gereksiz ölçüde toprağa verince, o yöredeki toprakların bir kısmının hızla tuzlandığını ve gelir kaybı yaşandığını bilenler biliyor da, gerçek sebebin üzerine nedense pek gidilmiyor. Tarımdaki ve sanayideki su israfını, ciddi bir eğitim ve planlama çalışması ile kontrol altına almak gerekirken, konutlarda da boşuna su harcanmamasını hatırlatmakta, toplumu uyarmakta fayda var. Ancak, tarımdaki ve sanayideki su israfını unutmadan.

Ayrıca, atık suları değerlendirmek, tekrar kullanmak gibi çevre teknolojilerinin sağladığı imkânları da en iyi şekilde kullanmak şartıyla...

Türkiye, Gerçekten Su Fakiri mi?

Haziran 2008 tarih ve 104 sayılı TÇV Haber Bülteni’nde yayınlanmıştır.

Son yıllarda, iklim değişikliği ve küresel ısınma sonucu ortaya çıkan tartışma konularının başında su geliyor. İklim ve ısınma söz konusu olmasa da, su, hayatın temel unsurlarından biridir. Kirlilik, atık sular gibi modern çağın getirdiği sorunlar bir yana, şimdi, Türkiye’nin yeterli su kaynaklarına sahip olup olmadığı tartışılıyor. Bazı görüşlere göre, Türkiye, yeterince suya sahip bir ülke. Diğer bazı görüş sahipleri de, ülkenin gerçek bir su fakiri olduğunu ileri sürüyor.

Kızılırmak, Yeşilirmak, Fırat, Dicle, Gediz ve diğer akarsularımız akla gelince ve bu akarsulardan hâlâ yeterince yararlanamadığımız düşünülünce, ilk görüş sahiplerine hak vermek gerekiyor. Öte yandan, özellikle büyük şehirlerde yaşanan su sıkıntıları da, ikinci görüşe hak verdiriyor. Ancak, son zamanlarda basına da akseden bazı gelişmeler, bu konuda daha etraflı ve objektif düşünmeyi gerektiriyor.

Yıllardır sözü edilen ve geçen Nisan ayında çıkan haberlere de konu olan bir proje düşüncesine göre, Türkiye, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ne, döşenecek boru hattı ile su vermeyi planlıyor. KKTC’deki insanların su ihtiyacını karşılamak için Türkiye’nin yardım etmesine kimse itiraz edemez. Bu, gerekli ve dostça bir insanî yardım. Ancak, bu suyun bütün Kıbrıs Adası’na ve hattâ artan miktarın da İsrail’e verilmesi veya satılması söz konusu olunca, Türkiye’nin; yurt dışına su verecek veya satacak kadar yeterli kaynağa sahip olduğu akla gelmez mi?

Aynı günlerde, Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yapılan bir açıklamada da, “Türkiye’deki içme ve kullanma suyunun yarısının, atık su olarak boşa aktığı” ifade edildi. Yine aynı açıklamaya göre, yaklaşık 20 milyar metreküp suyu, yeniden kullanmak mümkün.

Bu çelişkili haberler ve açıklamalar, Türkiye'nin su konusuna çok daha ciddi ve gerçekçi bir şekilde eğilmesini, kaynakların ve potansiyelin yine aynı şekilde ortaya konmasını gerektirmiyor mu? Çok sayıda bilim adamı da, Türkiye'nin, özellikle akarsu kaynaklarından hem enerji, hem de içme ve kullanma suyu olarak bugünden çok daha fazla yararlanma imkânı olduğunu ileri sürerken ve kirliliğin ne kadar su kaybına yol açtığı bilinirken, akılcı ve tutarlı uygulamalarla ülkenin su fakiri olmaktan kurtulabileceğini nedense pek düşünmüyoruz. Gereksiz ölçüdeki iyimserlik veya kötümserlik bir yana, su ve çevre konusunda hem objektif bilgiye, hem de israfı ve kirliliği önleyecek uygulamalara ihtiyacımız var. "Su fakiri bir ülke" şeklinde yerleşmeye başlayan peşin hükümden kurtulmamız gerekiyor.

ÖNEMLİ ÇEVRE GÜNLERİ

DÜNYA SULAK ALANLAR GÜNÜ

Prof. Dr. M. Hakan Yiğitbaşıoğlu

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren giderek etkisini arttıran çevre sorunlarından etkilenen önemli alanlardan biri de sulak alanlardır. Sulak alanların kirlenmesi, kurutulması ve aşırı kullanımı gibi sorunlara dikkat çekilmesi ve sulak alanların korunması amacıyla 2 Şubat 1971 günü İran'ın Ramsar kentinde "Ramsar Sözleşmesi" imzalanmıştır. 168 devlet tarafından imzalanan sözleşmeye Türkiye 1994 yılında taraf olmuştur. Sözleşmenin imza günü de tüm dünyada Sulak Alanlar Günü olarak kabul edilmiştir. Bu vesile ile, ülkemizde, Ramsar alanı olmasına rağmen ciddi boyutta çevre sorunları olan pek çok sulak alanımızın durumlarının bir kere daha gözden geçirilmesinin çevresel açıdan büyük bir öneme sahip olduğuna inanıyoruz.

DÜNYA SU GÜNÜ

Prof. Dr. Koray Haktanır
Oğuz Yalım

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 22 Mart tarihini "Dünya Su Günü" olarak 1993 yılında ilan etmiştir. İlk kez 1992'de Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda önerilen "Dünya Su Günü", gerek BM üyelerinin, gerekse diğer dünya ülkelerinin giderek büyüyen temiz su sorununa dikkat çekmek, içilebilir su kaynaklarının korunması ve çoğaltılması konusunda somut adımlar atılmasının sağlanmasında teşvik olması amacıyla bu isme bir gün adanmış anlamında oluşturuldu.

Her üç yılda bir toplanan ve 2009'da İstanbul'da düzenlenen Dünya Su Konseyi'nde katılımı artıran Dünya Su Günü, artan su krizini, sosyal ve ekonomik kalkınmanın sürdürülebilirliğini tehdit eden bir olgu olduğunu vurgular.

Her yıl Dünya Su Günü özel bir konuya ayrılmıştır. Örneğin 2015 yılında, Dünya Su Günü konusu "Su ve Sürdürülebilir Gelişme" üzerineydi. 2016'da ise, konu "Su ve İş," 2017'de ise "Atık sular" ve 2018'de "Sular için Doğal Esaslı Çözümler" olarak belirlenmiştir.

İklim değişikliği konusu yerkürenin gündemine oturmadığı ve henüz toplam gezegen nüfusunun 6 milyarın altında bulunduğu dönemlerde, yerküre doğal sularının nitelik yitirmesinin ve bu suların döngülerinde önemli yer tutan sulak alanların yanlış politikalar sonucu tahrip edildiği, çevre kalitesini dikkate almayan sanayi ve yerleşim atık sularının doğal sulara verilerek büyük çevresel sorunlar yaşanmaktaydı. 21. yüzyılda kentsel nüfusun hızla artışı, iklim değişikliği ve çölleşme baskılarının olumsuz etkileri ile "su savaşları" öngörülerinin çevre gündemine eklenmesine neden olmuştur.

Su hayattır ve halen insanlık önemli bir bölümü nitelikli ve sağlıklı bir suya kavuşmaktan uzak koşullarda yaşamaktadırlar. Bireysel olarak yapmamız gereken en önemli katkı günlük kullanımlarımızda tutumlu olmak ve bu tutumun yaygınlaşması için sürdürülebilir davranışların ve farkındalıkların yükselmesi için çaba göstermektir.

ENERJİ TASARRUF HAFTASI

Murat Meşhur

Enerji israfının en fazla olduğu alanlar şehir içi ulaşımda görülmektedir. Her özel araçta sadece sürücü olanların oranı yüzde 70'ler seviyesindedir. Bilhassa memur kenti Ankara'da sabah ve akşam yoğun trafikte tüketilen yakıt miktarı diğer zamanların üç katına ulaşmakta, ayrıca şehrin hava kalitesine ve iklim değişikliğine olumsuz etki yapmaktadır. Yavaş seyreden trafikte sürücüye bir mikrofon uzatılıp "aldığınız yakıtın litresini üç katına satın aldığınızın farkında mısınız" denilse acaba cevabı ne olur?

Enerji israfının fazla olduğu diğer alanlar özel konutlar. Yatak odaları 18 °C yerine, 20 °C, oturma odaları 20 °C yerine, 22 °C den yukarı olması halinde ısıtılma maliyeti yüzde on civarında artmakta.

Kamu kurum ve kuruluşlarda ısınma için 19 °C yeterli olacağı halde, daha yüksek iç sıcaklıkla, düşük dış sıcaklık arasındaki fark sağlıksız ortama sebep oluşturmaktadır.

Enerji israfı olan ibadet mekânlarında yaz ayları klimaların düşük sıcaklıkla, kış ayları yüksek sıcaklıkla hem enerji israfı, hem de insan sağlığını olumsuz etkilemektedir.

Tarihi ibadet mekânları, asırlar boyu hiçbir maliyet olmaksızın doğal havalandırma ile serinletildiği bilinmektedir.

Son yıllarda hızla yayılmakta olan, iş yerlerinde ve konutlarda kullanılan LED (Işık Yayan Diyot) sistemi, enerji kullanım maliyetini düşürmekle kalmayıp aydınlatmayı verimli hale getirmektedir.

ÜLKEMİZDEKİ "DÜNYA ORMANCILIK GÜNÜ" ETKİNLİKLERİ NEYE YARIYOR?

Yücel Çağlar

Büyük bir olasılıkla biliyorsunuzdur; 21 Mart, Birleşmiş Milletler kararın uyarınca tüm Kuzey yarımküre ülkelerinde, bu kapsamda da ülkemizde "Dünya Ormanlık Günü" olarak değerlendiriliyor. Ormanlık etkinliklerinin öneminin, yanı sıra, bu alandaki sorunların, izlenen politikaların, gerçekleştirilen çalışmaların kamuoyuna tanıtılması vb amaçları nedeniyle yeterince önemsenmesi gerekiyor. Peki, bu gerek ülkemizde yerine getirilebiliyor mu? Ne yazık ki bu soruya olumlu bir yanıt verebilmek, en iyimser bir söylemle, çok zor. Çok zor çünkü, "Dünya **Ormanlık** Günü" ülkemizde, ilginç sayılabilecek bir dirençle, "Dünya **Orman** Günü" olarak değerlendirilmeye; çoğunluğunu ormancı çalışanların katıldığı etkinliklerde orman ekosistemlerinin önemi anlatılmaya çalışılıyor; gösterişli törenlerle sağa sola fidanlar dikiliyor; yurttaşlarımıza ne amaçlarla, nerelere nasıl dikileceği rastlantılara kalmış fidanlar dağıtılıyor. Bu biçimiyle "Dünya Ormanlık Günü" etkinliklerinin gerektiğince işlevsel olduğu söylenebilir mi sizce? Peki, Birleşmiş Milletlerin amaçladığı gibi, "...**Ormanlık** Günü" olarak değerlendirilmeye çaba gösterilse, bu kapsamda, sözgelimi;

(i) kamuoyuna;

- ✓ ormancılık çalışmalarının ayırteci özelliklerinin,
  - ✓ uygulanmasına çalışılan ormancılık politikalarının,
  - ✓ yürütülen çalışmaların,
  - ✓ dünyada ve ülkemizde ormancılık alanındaki gelişmelerin,
  - ✓ ülkemizdeki ormancılık sorunlarının;
  - ✓ yurttaşlardan beklentilerin,
- anlatılmasına;

(ii) ormancı çalışanlar ile ilgili demokratik kitle örgütleri;

- ✓ ekonomik ve demokratik haklardaki gelişmelerin, sorunların, çözüm önerilerinin;
- ✓ ormancılık politikaları ile uygulamalarının yerindeliğinin, geliştirilme olanaklarının;
- ✓ ormancılık alanındaki yeni gelişmelerin

tartışılmasına

yönelik yayım etkinlikleri (yayın, eğitim, kongre/sempozyum, çalıştay, sergi vb) gerçekleştirilse, "Dünya **Ormanlık** Günü" daha işlevsel olmaz mı? Kamuoyunun özellikle duyarlı kesimlerinin orman ekosistemleri ve ormancılık çalışmalarına; yönelik bilgi gereksinmesi o denli yüksek; ormancı çalışanlar ile demokratik kitle örgütlerinin ise özgür tartışma ortamlarına yönelik bilgi gereksinmesi o denli yüksek ki... Özellikle içinde bulunduğumuz yıl "yeni" bir anayasanın hazırlanacağı da göz önünde bulundurulursa, bu gereksinmesinin ne denli artabileceği kolayca kestirilebilir.

Keşke...

Yine bildiğiniz gibi; siyaset yapmak, kamuoyunda pek de hoşlanılmayan, dahası, kimilerince korkulan bir etkinlik alanıdır. Ülkemizde siyaset yapma yöntemi, biçimi, bu amaçla kullanılan araçların ve söylemin niteliğinden kaynaklanan bu algılama biçimi, giderek yaygınlaşıp pekişiyor. Gerçekten de; bu araçların ve söylemin, en azından ahlaksal yönden uygun olduğunu, söyleyebilmek ülkemizde de hiç kolay değil doğrusu. Oysa siyaset, en genel tanımıyla; “Devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatıyla ilgili özel görüş ya da anlayış” üretme ve yaşama geçirme uğraşısıdır çünkü. Böyle olduğu içindir ki, her sorumlu yurttaşın yapmaktan kaçınmaması gereken bir ödevdir de.

Öte yandan, ülkemizde siyaset yapmanın olumsuz örnekleri göreceli olarak en çok kamusal varsılıkları değerlendirme, kamu hizmetlerinden yararlanma alanlarında yaşanıyor. Kolayca kestirilebileceği gibi, ormancılık da bu olumsuzlukların çokça yaşandığı alanlardan birisidir. Sözgelimi;

- ✓ şimdilerde de yürürlükte bulunan 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 1956 yılında yürüğe konulduğu, 2014 yılı sonun değin onlarca kez değiştirildiği; bu değişiklikler sırasında anılan yasanın, çoğu aynı maddeler olmak üzere yüzelliye yakın maddesinin; dolayısıyla ilgili yönetmeliklerin, genelgelerin onlarca kez yeniden düzenlendiği; bu düzenlemelerin çoğunun birbirleriyle çeliştiği;
- ✓ 2634 sayılı Turizmi Teşvik, 3213 sayılı Maden, 3402 sayılı Kadastro Kanunu vb “devlet ormanı” sayılan yerler, dolayısıyla orman ekosistemlerimizle “dolaylı” olarak ilgili çok sayıda hukuksal düzenlemenin de, benzetme yerindeyse “boz-yap oyununa” dönüştürüldüğü;
- ✓ ormancılık yönetsel yapısının sıkça değiştirildiği;
- ✓ ormancılık çalışmalarını tasarlayan, planlayan ve yürüten teknik işgörenlerin yetiştirilmesi ve işlendirilmesindeki yetersizliklerin aşılamadığı;
- ✓ Anayasanın 170. maddesi ile bu madde uyarınca 1983 yılında çıkarılan ve 2012 yılında da yürürlükten kaldırılan 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun’un hiçbir dönemde gerektiğince uygulanmadığı;
- ✓ 1995 yılında çıkarılan Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanunu’yla görevlendirilen kurum ve kuruluşların hiçbirinin görevlerini yeterince yerine getirilmediği;
- ✓ kamuoyunun son derece duyarlı olduğu “2B” uygulamalarının sürdürüldüğü; Anayasa Mahkemesi’nin kararlarına karşın “2B arazilerinin” yeni eylemlere özendirici olabilecek biçimde herkese satıldığı

vb olumsuzluklar göz önünde bulundurulursa, bu vargının hiç de yersiz olmadığı daha kolay kavranabilecektir.

Öte yandan; yukarıda örneklenen olumsuzluklar, çoğunlukla gözlerden kaçan bir gerçeği de açıklıkla ortaya koyuyor: Ülkemizde ormancılık, yalnızca ekolojik ve teknik etkinliklerden tasarlanıp planlandığı ve yürütüldüğü bir uğraşı alanı değildir; keşke olabilseydi ama hemen hemen hiçbir dönemde öyle olamamıştır.

Oysa...

- ✓ Uygun ekolojik koşullarıyla,
- ✓ tüm Avrupa ülkelerinde görülemeyecek denli varıl biyolojik çeşitliliğiyle,
- ✓ yaklaşık yüzseksen yıllık bilgi ve deneyim birikimiyle,
- ✓ büyük ölçüde gerçekleştirilmiş alt yapı tesisleriyle,
- ✓ ormancılık araştırma enstitülerindeki yüzlerce uzman araştırmacısıyla,
- ✓ orman fakülteleriyle,
- ✓ sonuçlandırılmış binlerce araştırmasıyla,
- ✓ giderek genişleyen duyarlı bir kamuoyuyla,
- ✓ ilgili demokratik kitle örgütleriyle,
- ✓ kimi kuralları deyim yerindeyse “kaş yaparken göz çıkaran” niteliğinde olsa da anayasal güvenceye alınmış devlet mülkiyeti ve devlet ormancılığı düzeniyle

öylesine yetkin bir ormancılık yapılabildi ki, ülkemiz, tarihinin yanı sıra ormancılık yönünden de seçkin ülkeler arasında yer alabilirdi.

***

Gönül ister ki; “Dünya Ormancılık Günü”, sözü edilen olumsuzlukların aşılmasına, ormancılığı yetkin bir ülke özelemlerinin gerçekleştirilmesine yönelik birlikte arayışların, tartışmaların yapıldığı bir ülkesel şölen havasında değerlendirilebilse keşke... İnanın, bu ülkemizin bugünkü koşullarında bile hiç de gerçekleşmeyecek bir düşünce değil.

TÜRKİYE ÇEVRE VAKFI'NIN MEVCUT YAYINLARI

DOĞADA İLÂÇ ARAYIŞI

Dr. Mark J. Plotkin

Doğadaki şifa verici sırlar ve ilâç endüstrisindeki gelişmeler üzerine ilgi çekici bir araştırma.

2004, XVI+208 sayfa, 5,00 TL

TÜRKİYE AÇISINDAN JOHANNESBURG ZİRVESİ'NİN GETİRDİKLERİ

18 Aralık 2003'te düzenlenen toplantıdaki tartışmalar.

2004, 72 sayfa, 3,00 TL

TÜRKİYE'NİN YENİLENEBİLİR ENERJİ KAYNAKLARI

Kollektif Çalışma.

2006, 368 sayfa, 8,00 TL

ÇEVRENİN KİTABI

30 yıldaki kitaplarımızdan seçmeler.

2008, 344 sayfa, 8,00 TL

SANAYİDE KARBON EMİSYONLARI

20 Mart 2008'de yapılan toplantıdaki sunuş ve tartışmalar.

2008, 112 sayfa, 5,00 TL

KYOTO PROTOKOLÜ VE KARBON EMİSYONLARI

Kocaeli ve İzmir'deki toplantılarda sunulan tebliğ ve tartışmalar.

2009, 128 sayfa, 5,00 TL

ÇEVRE KANUNU'NUN 30. YILI

Çevre Kanunu'nun taslak aşamasından son haline kadarki metinler.

2013, 107 sayfa, 5,00 TL

ÇEVRE EĞİTİMİ

18-19 Ekim 2007'de düzenlenen toplantıda sunulan tebliğ ve tartışmalar. 2. Baskı

2015, 160 sayfa, 8,00 TL

TÜRKİYE ÇEVRE VAKFI YAYINI

ÇEVRE KANUNU'NUN 30. YILI

Prof. Dr. Ruşen Keleş'in değerlendirmesi yanında; Çevre Kanunu'nun taslak aşamasından son haline kadarki metinler.

Çevre Kanunu'nu Değerlendiren TÇV Yayını

TÇV, hizmetleri arasında Çevre Hukuku'na ve ilgili gelişmelere ayrı bir önem vermiştir. Anayasa'ya çevre konusunda bir hükmün konması teklif eden ve sonuç alan TÇV, aynı zamanda, Çevre Kanunu'nun taslağını hazırlayan ve kamuoyunun dikkatine sunan gönüllü kuruluştur. Anayasa'daki 56. Madde yanında, yine Anayasa'da yer alan ve çevre ile ilgisi kurulabilecek maddelerle birlikte; Çevre Kanunu'ndan başka çok sayıda kanunda ve diğer hukuk kaynaklarında bulunan hükümler, Türkiye'deki Çevre Mevzuatı'nın gelişmesini sağlamıştır. Ancak, temel kanun olarak Çevre Kanunu ayrı bir önem taşımaktadır.

TÇV, Çevre Kanunu'nun yürürlüğe girişinin 30. Yıldönümü'nde, Prof. Dr. Ruşen Keleş'in 30 yıllık uygulamayı değerlendiren incelemesiyle birlikte, Kanun'un taslağını, teklifi, 1983'te yürürlüğe giren metni ve Kanun'un bugünkü son halini bu kitapla hukukçuların ve bütün ilgililerin dikkatine sunmuştur. Bu metinler, geçmişten bugüne kadarki gelişmeleri incelemek isteyenlere yararlı bir kaynak olacaktır.

TÇV'den sağlanabilecek 107 sayfalık kitabın fiyatı, 5 TL'dir.

Kitap Siparişi ve Ödeme Şekli

Kitap isteyenlerin, kitap bedelini "TÇV Döner Sermaye İşletmesi"nin IBAN: TR 250001500158007267943809 hesabına yatırıp, dekont örneğini e-posta ya da 0 312 418 51 18 no.lu faks yoluyla bize ulaştırmaları halinde, kitaplar, aynı gün içinde belirtilen adrese kargo ile gönderilecektir. Kargo ücreti alıcılara aittir.

Not: Dekont örneği ile birlikte, adres ve telefon numaralarının, ayrıca; istenen kitapların belirtilmesi de rica edilmektedir.

Türk Çevre Mevzuatı'nı meydana getiren Anayasa hükümleri, uluslararası sözleşmeler, kanun, tüzük, yönetmelik ve benzeri hukuk kaynakları, tam metin veya gerekli olan bölümler halinde, güncellenmiş olarak TÇV'nin web sayfasında görülebilir.

Vakfın değişik yayınlarından seçilmiş bazı parçalar da web sayfamızda. www.cevre.org.tr

TÜRKİYE ÇEVRE VAKFI MÜTEVELLİ HEYETİ

Prof. Dr. Mehmet Somuncu (Başkan), Oğuz Yalın, Murat Meşhur, Prof. Dr. M. Hakan Yiğitbaşıoğlu, Yrd. Doç. Dr. Işıl Kaymaz.

ÖNEMLİ GÜN VE HAFTALAR

MART

3 Mart: Türlerin Korunması ve Dünya Yaban Hayatı Günü

21 Mart: Dünya Ormancılık Günü

22 Mart: Dünya Su Günü

23 Mart: Dünya Meteoroloji Günü

NİSAN

22 Nisan: Dünya Yeryüzü Günü

MAYIS

8-9 Mayıs: Dünya Göçmen Kuşlar Günü

15 Mayıs: Yeryüzü İklim Günü

22 Mayıs: Uluslararası Biyolojik Çeşitlilik Günü

23 Mayıs: Dünya Su Kaplumbağası Günü

TÜRKİYE ÇEVRE VAKFI HABER BÜLTENİ

Yerel süreli yayın. Üç ayda bir yayımlanır.

İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Müdürü: Prof. Dr. Mehmet Somuncu

Tunalı Hilmi Cd. 50/20, 06660 Ankara

Tel: 425 55 08, Faks: 418 51 18

e-posta: cevre@cevre.org.tr